

Draadloos netwerk: **SERV-gast**
Login: **gast**
Paswoord: **SERV314**

Experimentwetgeving en regelluwe zones

SERVacademie – 4 juli 2016

Verwelkoming en situering

Pieter Kerremans –
administrateur-generaal SERV

SERVacademie 4 juli 2016

Situering

■ Inhoudelijke situering

■ Programma

- Experimentwetgeving en regelluwe zones: voorlopige analyse van inzichten, praktijkervaringen en uitdagingen. Tim Buyse
- Innovatievriendelijke regelgeving: waarom en hoe? Prof. dr. Reinhilde Veugelers
- Innovatie en experimentwetgeving: Een toepassing op de deeleconomie. Dr. Sofia Ranchordás
- Gedachtewisseling met de deelnemers. O.l.v. Peter Van Humbeeck

■ Situering in het kader van de adviesvraag ‘betere regelgeving’

Voorlopige analyse van inzichten, praktijkervaringen en uitdagingen

Tim Buyse – studiedienst SERV

SERVacademie 4 juli 2016

Drie uitdagingen in een complexe, dynamische samenleving

- Innovatie en disruptie, nieuwe markten en technologieën, nieuwe opportuniteiten:
 - zorgen beleid/wetgeving/structuren voor versnelling of eerder voor rem?
 - stabiele, transparante versus flexibele, aanpasbare regelgeving ...

- Kennis- en informatieproblemen, onzekerheid en tegenstrijdige informatie:
 - zoektocht naar *'hard evidence'*, *'what works'* ...

- Meer controversie / uiteenlopende belangen:
 - zoeken naar consensus, naar *'common ground'* ...

Is er een probleem?

■ Huidig beleid/regels in staat om een antwoord te bieden?

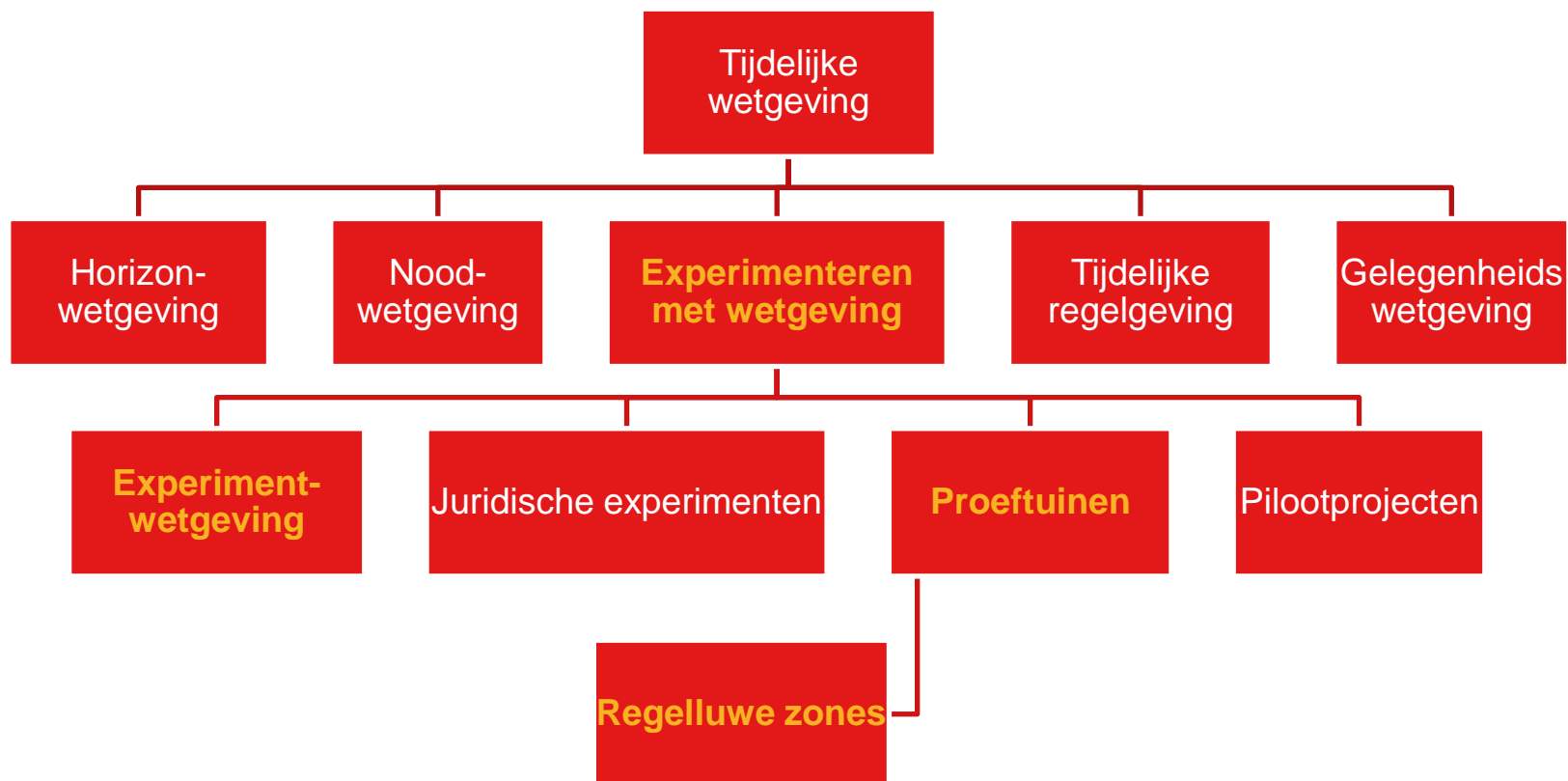
- te traag
- gebaseerd op veronderstellingen dat beleid steeds effectief is
- weinig doordachte keuzes tussen designopties
- bestaande instrumenten (ex-ante impactanalyse, consultaties, expertadvies) hebben hun meerwaarde maar zijn blijkbaar niet voldoende

In feite is “*elke nieuwe wet een experiment*”

‘Als wetten matig of slecht werken, bereiken zij hun doel niet. Een goede wetgever zal vervolgens de wet wijzigen zodat deze beter werkt. De gewijzigde wet heeft dan de facto als experiment gefungeerd.’

(Veerman en Bulut, 2011)

Is experimentwetgeving de oplossing?

Experimentwetgeving

*Wetgeving van toepassing voor een **bepaalde tijdsperiode** met als doel te onderzoeken of een specifieke regelgeving **effectief is** in het bereiken van vooropgestelde doelen. Ze wordt geïntroduceerd met een **toekomstig doel** ('prospective purpose') maar vereist methodologisch een **retrospectieve evaluatie** (Mader, 2001)*

■ 4 kenmerken

- tijdelijke afwijking van algemene regeling, mits een wettelijke basis
- evaluatiebepaling: doelstelling heroverwegen, uitbreiding naar algemeen geldende regels ...
- proefondervindelijk vergaren van kennis ...
- ... over de werking of rechtsgevolgen

Experimentwetgeving

■ Leer- en onderzoeksfunctie

- kennis over 'wat werkt': *evidence informed*
- kan twijfel uitwissen over de impact van wetgeving
- kan helpen bij verantwoording van besteding publieke middelen
 - vermijden van error kosten, vermijden van implementatiekosten

■ Consensusrol

- kan het juiste middel aanreiken om een gedragen doel te bereiken
- mogelijkheid tot weerleggen ideologische tegenargumenten

■ Deugdelijk bestuur

■ Regeldruk verminderen

Pilots en (regelluwe) proeftuinen

■ Pilootprojecten en proeftuinen

- fase waarin wetgeving al uitgebreid is getest
- minder 'lerend', eerder een 'light experiment' in de praktijk
- vaak om nieuw beleid of regels uit te proberen
- niet noodzakelijk aantasting geldend rechtstelsel

■ Regelluwe zones

- bepaalde (belemmerende) regels of wetgeving wordt tijdelijk buiten toepassing gesteld \neq regelvrij
- maatwerk: knelpunten, belemmeringen of tegenstrijdigheden in wet- en regelgeving
- vermindert regeldruk
- creëert ruimte tot experimenteren, laat vernieuwing en innovatie toe

Regelluwe zones

■ Innovatieve wet- en regelgeving

- niet belemmerend
- stimulerend voor innovatie
- stabiel en transparant doch ook flexibel en aanpasbaar

Voordelen en opportuniteiten?

- Betere wetgeving / beleid
- Inzicht in effectiviteit van de regelgeving
- Creëren maatschappelijk draagvlak in vroeg stadium en op beperkte schaal
- Tendens van verwetenschappelijking
- Flexibiliteit mogelijk in aanpassing regelgeving na evaluatie

Nadelen en knelpunten

■ Methodologische risico's

- Te snel of onvoorbereid handelen door de 'tijdelijkheid'

■ Morele en ethische bezwaren

- Ongelijkheid tussen individuen: fair?
- Mensen als 'proefpersonen' ⇔ bij 'normale' wetgeving niet?

■ Spanning met het wetsbegrip

- een experiment is typisch (i) tijdelijk en (ii) specifiek en/of (iii) heeft betrekking op een specifieke groep van individuen
- ⇔ beginselen van behoorlijke wetgeving: gelijkheid, rechtszekerheid, algemeenheid ...

Enkele praktijkvoorbeelden

Enkele vaststellingen vooraf

- (i) *What's in a name*: praktijk duidt vaak op hybride vormen en combinaties
- (ii) Niet steeds 'goede' voorbeelden
- (iii) Blijkt zeker in Vlaanderen eerder zeldzaam, al is er wel interesse

Verenigde Staten

■ Innovation waivers

- traditioneel binnen energie/milieu (Clean Air Act, Clean Water Act)
- toekenning *wavers* door het Environmental Protection Agency (EPA)
- extra tijd geven om te voldoen aan regulering
- promoten van nieuwe innovatieve technologieën

■ Affordable Care Act ('Obamacare')

- *waiver* laat Amerikaanse staten toe nieuwe strategieën te volgen om inwoners toegang te bieden tot kwalitatieve/betaalbare ziekteverzekering
- *waiver* kan ontheffing betekenen voor vereisten binnen de ACA zoals gedekte kosten, uitkeringen, subsidies, verzekeringsmarkten ...
- *voorwaarden*: dekking moet minstens zo uitgebreid en betaalbaar zijn als onder de ACA, een vergelijkbaar aantal inwoners dekken en geen last leggen op het federaal tekort

Europa

■ Innovation deals

- doel = identificeren van Europese regels of wetgeving die belemmerend zijn voor innovatie
- creëren van regelluwe voor experimenten om de eindobjectieven in Europese wetgeving te behalen
- gebruik maken van bestaande flexibiliteit in EU-wetgeving

■ Inspiratie bij Nederlandse 'Green Deals'

- overeenkomsten met (groeperingen) van bedrijven, industrieën
- identificeren van wet- en regelgeving die belemmerend is voor groene innovaties of duurzaam handelen
- ruimte bieden aan experimenten
- 9 thema's: water, klimaat, grondstoffen, biobased economy, biodiversiteit, mobiliteit, energie, voedsel of bouw

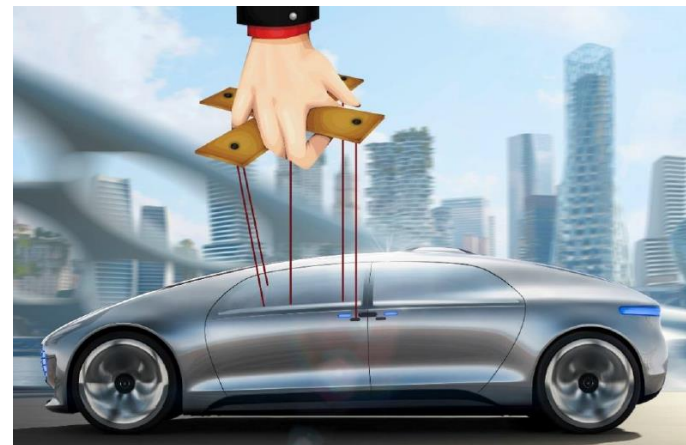
Finland

■ Experiment basisinkomen (2017-2018)

- € 20 mln., 2.000 deelnemers
- onderzoeksvraag: hoe kan men werk- en inkomensvallen die een basisinkomen mogelijks genereerd vermijden?
- methodologie: randomised control trial (treatment vs. control group)

■ Experiment zelfrijdende auto's

- Experimentwetgeving voor 5 jaar
- Amendement verkeerswetgeving: toelaten van zelfrijdende auto's in een beperkt gebied op publieke wegen

Nederland

■ Dynamische maximumsnelheid ('09-'12)

- vraag: bevorderen dynamische snelheden de veiligheid en luchtkwaliteit?
- dynamische maximumsnelheid van 130 km/h op geselecteerde Nederlandse snelwegen
- afwijking van de standaard mobiliteitswetgeving (max. 120 km/h) voor een beperkte periode en een beperkt geografisch gebied
- in 2012 werd de oude regelgeving aangepast en werd de dynamische snelheidslimiet ingeschreven in de wetgeving

■ Crisis- en herstelwet (2010)

- doel: versnelling van infrastructurele vernieuwende en duurzame projecten met nieuwe en/of aangepaste procedures
- mogelijkheid om in stedelijk gebied tijdelijk bepaalde wet- en regelgeving buiten werking te stellen
- na tien jaar weer voldaan dient te worden aan alle wet- en regelgeving in het betreffende gebied

Nederland

■ Experimentenwet gemeenten (2013)

- basis voor toelating aan gemeenten om voor een specifieke periode bij wijze van experiment afwijken van wettelijke bepalingen, om maatschappelijke opgaven beter aan te kunnen pakken, de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te verbeteren en een efficiënte uitvoering van de gemeentelijke taken te stimuleren
- 75 voorstellen uit 35 gemeenten
- 4 voorstellingen worden uitgerold in uiteenlopende thema's (jeugdwerkloosheid, persoonsgegevens meldpunt huiselijk geweld, audits en inspecties informatieveiligheid ...)

Frankrijk

- Grondwet laat het gebruik van experimentele wetgeving toe sinds 2003
 - ‘een wet of een reglement kan een bepaling omvatten met experimenteel karakter en dit voor een precies doel en een beperkte tijd’
 - ‘elke publieke overheid kan bepaalde algemene wetgeving of reglementen kan, en dit voor een specifieke doelgroep gedurende een beperkte tijdsduur. Door deze bepaling kunnen bijvoorbeeld gemeenten van nationale regels afwijken en binnen de grondwettelijke grenzen experimenteren met hun eigen regels om bepaalde doelen te bereiken.’
- vb.: de wet van 13 augustus 2004 inzake lokale vrijheden en verantwoordelijkheden
 - Laat experimenten toe door Franse regio's inzake het beheer van de Europese structuurfondsen, de strijd tegen sloppenwijken etc ...

Verenigd Koninkrijk

- Ervaring met *sunset* en *statutory review* clausules
- Vaak gebruik van gecontroleerde experimenten (RCTs) in vele beleidsdomeinen
- Bv. Departement voor Werk en Pensioenen
 - *Job Retention and Rehabilitation Pilot*: testen van interventies om afwezigheid door langdurige ziekte te verminderen in een aantal regio's
 - *Employment Retention and Advancement* demonstration: testen van specifieke coaching en incentives voor langdurig werklozen om hun arbeidsmarktvooruitzichten te verbeteren

Vlaanderen

■ Onderwijs

- proeftuinen en experimenten (modulair onderwijs, Accent-op-Talent, Schoolbank op de werkplek)

■ Werk

- RCT-experiment WerkWinkel Oostende (Van Landeghem *et al.*, 2016)

■ Welzijn en Gezondheid

- proeftuinen in de geestelijke gezondheidszorg (regelluwe context, flexibele woonzorgvormen)
- regelluwe omgeving binnen Flanders' Care (nieuwe zorgmodellen)

■ Ruimtelijke ordening, Energie, Mobiliteit ...

Lessen tot dusver ...

- Experimenteer enkel indien opportuun/wenselijk. Dit is afhankelijk van:
 - het domein
 - beschikbaarheid van alternatieve methodieken ter evaluatie
 - In situaties van onzekerheid
 - de verwachte kosten, opbrengsten en duur van het experiment
 - de verwachte impact van de voorgestelde hervorming
 - het niveau van wetenschappelijke onzekerheid
 - de dringendheid om wetgeving te implementeren
 - de mate van rechtsongelijkheid en/of –onzekerheid die zou gecreëerd worden door het experiment
 - ...

■ Maatwerk

Lessen tot dusver ...

- Zorg voor een duidelijke wettelijke basis en afgelijnd regelgevend kader
 - inspiratie: Nederlandse Aanwijzingen voor de Regelgeving (10b)

§1 De wettelijke regeling die de grondslag biedt voor een experimentele regeling of een experiment bepaalt de maximale geldingsduur van de op basis daarvan vast te stellen experimentele regelingen of uit te voeren experimenten.

§2 In de toelichting bij een experimentele regeling wordt aangegeven hoe evaluatie van de regeling plaatsvindt. Indien een experimentele regeling een evaluatiebepaling bevat wordt het volgende model als uitgangspunt genomen: 'Onze Minister van ... zendt (in overeenstemming met Onze Minister van ...) drie maanden voor het einde van de werkingsduur van een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in artikel .../dit besluit aan de Staten-Generaal een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van het experiment in de praktijk, alsmede een standpunt inzake de voortzetting van die maatregel/dit besluit, anders dan als experiment.'

Lessen tot dusver ...

- Zorg voor een duidelijke wettelijke basis en afgelijnd regelgevend kader
 - het doel en de functie van het experiment
 - de exacte tijdsduur van het experiment (de maximale geldingsduur)
 - een aanduiding van welke artikelen of onderdelen van een wet kan worden afgeweken en een motivering waarom
 - een argumentatie waarom de beginselen van rechtsgelijkheid en – zekerheid niet worden geschaad
 - de wijze en periodiciteit van de evaluatie alsook het model van evaluatiebepaling
 - een omschrijving van criteria op basis waarvan kan worden besloten of het experiment al dan niet geslaagd zal zijn

Lessen tot dusver ...

- Politiek, ambtelijk én maatschappelijk draagvlak
 - cultuurshift
 - ethische bezwaren overwinnen

- Wees consistent maar realistisch

*Perhaps you are none the wiser,
but at least better informed*

Innovatievriendelijke regelgeving waarom en hoe?

prof. dr. Reinhilde Veugeliers –
KULeuven en Bruegel

SERVacademie 4 juli 2016

Regulation and Innovation

Prof. Dr. Reinhilde Veugelers

Bruegel Senior Fellow; KULeuven

Innovation and regulation: a trade-off or complements?

- Aim of regulation is about getting more societal value from economic activities: better products&services; better ways of producing-delivering them to consumers;
- Innovation is about providing new products/services/processes which society values (is willing to pay for);
- **Innovation and regulation can therefore be seen as complementary:**
- Innovation can help to reach the aims targetted by the regulation in a faster, more cost effective manner
- Regulation should empower innovation to turn on this complementary force;

Innovation and regulation: a trade off or complements?

- Regulation-Innovation should not be seen as a trade-off, should not be seen as “We need more innovation per se, and to have more innovation, we need less regulation”;
- Regulation-Innovation should be seen as a complementary relationship: Regulation needs innovation to make regulation more effective at lower costs.
- Question is therefore: how to ensure that regulation empowers the innovation machine for a more effective regulation;
- Note: different faces of innovation:
 - Introduction of (radically) new innovations, often by new actors;
 - Improvement of existing products/processes, typically by incumbent actors;
 - Diffusion/Adoption of already existing innovations

How can regulation stimulate innovation?

- Regulation/standards can convey technical information in a transparent and consistent manner, enabling innovators to benchmark themselves against other competitors, *reducing commercial/technical uncertainty*;
- Regulation/standards can communicate to consumers that new products, services and technologies meet socially desired minimum levels of quality and safety, e.g. health and safety and environmental standards, *thus reducing commercial uncertainty/more trust/more demand for innovating firms*.
- Standards can help innovators to ensure that new products, services and technologies are compatible with existing ones, *avoiding lock-in*
- Standards can promote conformity between products, services and technologies thereby improving *value chain and network effectiveness, build critical mass*;
- New regulations can provide the *incentive for innovation* to deliver new solutions to meet the new regulations; *regulation creating demand for innovations*

How regulation can impede innovation?

- Administrative burden and compliance costs for innovators
 - May be especially impeding for young new innovators which are financially constrained
- Lock in of existing technologies;
 - Especially when high switching costs, and important incumbency advantages (scale, scope, network)
- Premature selection of technologies
- “Stakeholder” consulted regulatory (co-)design used as entry barrier by incumbents, raising entrant’s costs;

Regulation can theoretically work negative as well as positive for innovation:

- Overall effect will depend on the details of the regulatory process:
How to regulate for positive innovation impact?
- Overall effect will depend on the innovation capacity of the economy and the whole set of framework conditions in place for innovation;
Regulation within a systemic policy perspective: part of a policy mix;

Some empirical evidence on regulation perceived as barrier to innovation

Barriers to innovation	YICs		Other Innovators		
	Percentage	Mean score	Percentage	Mean score	Mean difference with YICs
External financial constraints	95.65	2.283	75.75	1.234	-1.049***
Internal financial constraints	93.30	2.457	66.42	1.382	-1.074***
Innovation costs too high	93.33	2.356	87.71	1.862	-0.493***
Uncertain demand for innovative products	89.13	1.435	74.60	1.241	-0.193
Regulations	71.74	1.196	64.70	1.122	-0.073
Lack of qualified personnel	71.74	1.087	72.56	1.163	0.076
Lack of information on technology	69.57	0.935	63.20	0.82	-0.115
Lack of information on markets	69.57	1.087	67.56	0.961	-0.125
Difficulty of finding cooperation partners	67.39	1.109	53.90	0.785	-0.323**
Market dominated by established firms	65.22	1.152	62.14	1.018	-0.134
No demand for innovation	54.55	0.818	51.74	0.803	-0.015
Resistance to change	52.17	0.630	60.08	0.811	0.180

Significance levels at ***1%, **5% and *10%.

YICs: young innovative companies; Source: Veugelers & Schneider (2010), Industry and Corporate Change; Based on German CIS data;

Suggestions for EU regulatory design process

- Ensure clear, transparent information; help reduce commercial uncertainty
- Keep administrative and compliance cost minimal

For EU: fragmentation in regulatory design & compliance among EU Member States is a major area of improvement;

- Design of regulation/standards:
 - take a technology **neutral** and **open** (compatibility) perspective, which will allow new innovators to continue to compete.
 - These should also be designed with a **global** perspective, enabling European firms to build first-mover advantages and leadership in world markets.

The use of performance-based or outcome-based regulation is more flexible in this respect

But not per se: still needs to be tested on how performance/outcomes are formulated and whether they do not favor/exclude particular processes

NB: in services: distinction between process and outcome is pretty blurred;

- Co-/self-regulatory approaches can reduce cost of regulatory burden, but runs the risk of lock-in with existing technologies/incumbent firms, raising barriers for disruptive new innovators;
 - Are all current innovators represented, including young small innovators?
 - Are future potential innovation interests represented, by whom?
 - Always needs to be tested on neutral and open;

Suggestions for EU regulatory design process

- Ex ante impact assessment of regulation should involve innovation impact
- Ex post assessment of regulation should involve innovation impact;
- Innovation impact should disentangle different types of innovation (radical, incremental, diffusion), young entrants vs large incumbents, innovation intensive sectors...
- Requires a permanent infrastructure for monitoring and evaluation;
 - This infrastructure can be shared with other policy departments (eg enterprise, competition policy, ...) as part of cross-department market monitoring
 - Sharing of EU and MS infrastructure

EU policy experimentation: Innovation Deals Proposal

AIM : to make the regulation agenda more future proof, innovation friendly by bringing together the innovators and the public policy actors:

Worthwhile as experiment, but with caveats:

It focuses on improving existing regulation and its implementation;

- no attention to improving the design of new regulation/next generation regulation-standards

On the innovation side, it involves already existing innovators

- Future innovations, not yet there and possibly disruptive of existing: who will represent their interests?

National vs EU level public policy actors:

- National: Avoid “local” solutions increasing the level of fragmentation even further;
- EU level to coordinate local initiatives, upscaling, or beyond?

In need of piloting with ex post evaluation

A systemic policy approach

Coordination of regulatory policy agenda with other policy areas :

- Competition policy: is regulation creating an entry barrier, used anti-competitively?
- Innovation policy: framework conditions/financing of innovation
- **A joint monitoring of markets, especially emerging innovative markets:** this monitoring capacity should include a strong prospective angle which is able to identify new emerging markets well in advance and to have a pro-active policy mix already prepared

-
- The precautionary principle: if we don't know whether it will comply, we exclude/forbid:

is very detrimental for new, particularly more drastic, risky innovations, as there we might have an idea of likely impact, good risk assessment, but not necessarily certain impacts;

- Iso precautionary principle, use the M&E principle: if we don't know whether it will comply, but we have a good ex ante risk assessment, we do not exclude, but we keep monitoring and do an ex post assessment as soon as more information becomes available
- Finding a good compromise between sufficient clarity/legal certainty and effectiveness of regulation; Legal certainty is not an aim in itself, it is part of the overall effectiveness of regulation;

Innovatie en experimentwetgeving een toepassing op de deeleconomie

dr. Sofia Ranchordás – Universiteit Leiden

SERVacademie 4 juli 2016

**EXPERIMENTWETGEVING
&
DEELECONOMIE**

Dr. Sofia Ranchordás

SERV – 4 juli 2016

Overzicht

1. Inleiding. Case-study: De uitdagingen van de deeleconomie

2. De regulering van de deeleconomie d.m.v. experimentwetgeving & negotiated decision-making
3. Juridische terughoudendheid bij tijdelijke wet- en regelgeving.

I. INLEIDING

De deeleconomie

De deeleconomie (I)

What do we talk about when we talk about the “sharing economy”?

U B E R

Deeleconomie: *sharing economy, collaborative economy, collaborative consumption...*

- “De collaborative economy bestaat uit “economische systemen van decentrale netwerken en markt- plaatsen, die de waarde van onderbenutte goederen en diensten ontsluiten door vraag en aanbod direct bij elkaar te brengen, waardoor traditionele institutionele tussenpersonen overbodig raken”
- Min. Economische Zaken/ShareNL, *Innoveren in de deeleconomie* (2016)

De deeleconomie (II)

- “Delen”: letterlijk en figuurlijk (“underused goods”)
- Duurzaam;
- Peer-to-peer (P2): *prosumerism*.
- On-demand diensten;
- Digitale platformen;
- Vertrouwen;

De deeleconomie (III)

De deeleconomie – voordelen en innovatie:

A: Uber – voorbeeld van “disruptive innovation”;

B: lagere prijzen (traditionele diensten/P2P)

C: diversiteit (“nieuwe ervaringen”);

D: meer druk op professionelen om te innoveren en nieuwe producten en diensten te ontwikkelen;

E: verbetering van de kwaliteit van bestaande diensten.

De deeleconomie (IV)

Juridische uitdagingen (I)

- Is Uber een ‘taxi’?
- “Chauffeurs die met UberPOP tegen betaling personen vervoeren in een auto overtreden artikel 76, lid 1 Wp 2000 als zij niet over een taxivergunning beschikken’. CBvB, 08-12-2014

Juridische uitdagingen (II)

- Ruimtelijke ordening;
- Brandveiligheid;
- Belastingen;
- Volksgezondheid;
- Bescherming van consumenten, huurders, burens, toeristen, enz.

Lokale reacties (I)

Lokale reacties (II)

- **Amsterdam** en Airbnb: Memorandum of Understanding – Negotiated Decision-making, flexibele regulering tot eind 2016;

Maar Amsterdam vs. UberPOP

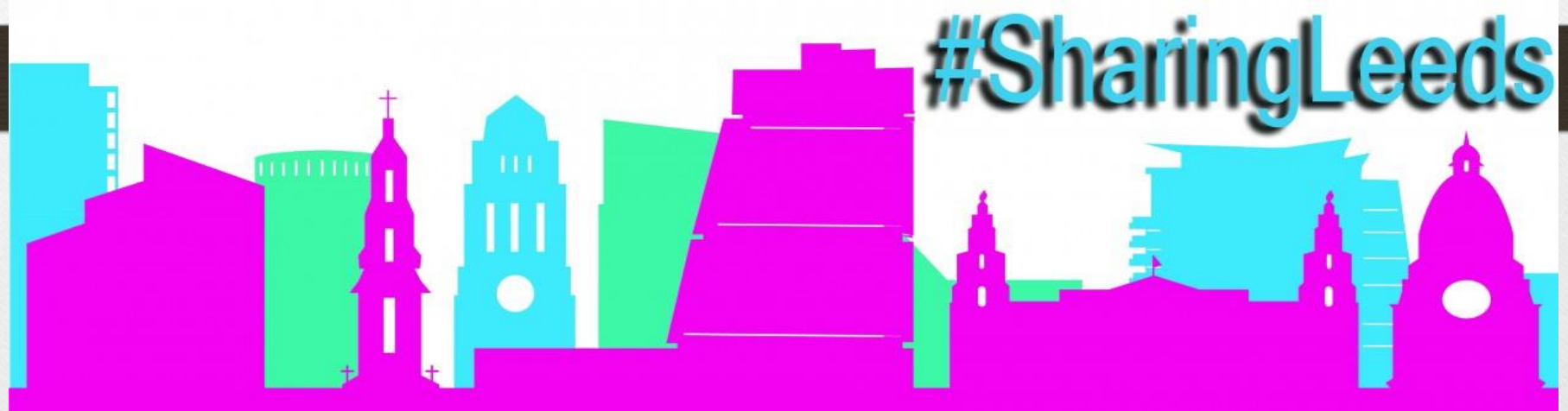
Brussel vs. Uber vs. Airbnb: lokale verordeningen P2P-transacties = hotels

Beperkingen (2 juni 2016): Mededeling van de Europese Commissie: *‘Een Europese agenda voor de deeleconomie’*

2. Oplossing?

Experimentwetgeving

Experimenten in Leeds met de regulering van de deeleconomie

Seoul: voorbeeld van “Sharing City:

서울시
승용차 공유이용 서비스
(car - sharing)

승용차 공유이용(Car-Sharing)이란?

- 승용차 공유이용이란 개인이 자신의 자동차를 이용하지 않고도 필요할 때 편리하게 이용할 수 있도록 공유이용 가능한 차량을 제공하는 서비스
- 교통 혼잡완화, 주차난 해결, 환경오염 해결대안으로 해외 60여개의 국가에서 시행중

Vragen

- Wat zijn de voordelen van experimenteerzones en andere juridische en beleidsexperimenten?
- Hoe onderscheiden juridische experimenten zich van horizonbepalingen of van de gefaseerde invoering van regelgeving?
- Design van experimenten:
 - Hoe kunnen experimenten de regeldruk van bedrijven verminderen?
 - Wat kunnen gemeenten bereiken met een experiment?
 - Hoe lang moet een experiment duren? Voor wie? Onder welke voorwaarden?
 - Welke instrumenten kunnen gemeenten gebruiken?
 - Risico's?

Negotiated decision-making & tijdelijke
overeenkomsten:
Memorandum of Understandings

Juridische terughoudendheid

Opmerkingen RvS (II)

Experimenteerbepalingen:

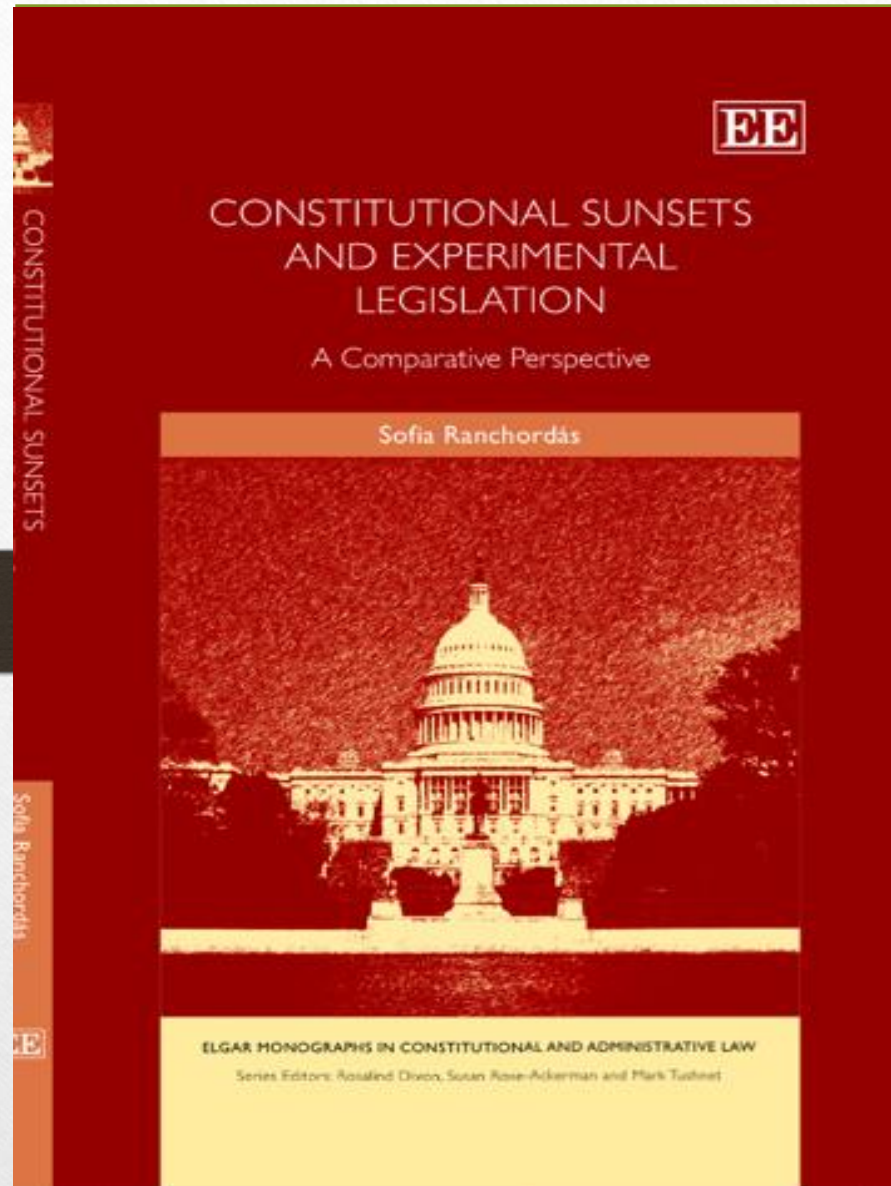
- 1. Disproportioneel: “de bevoegdheid tot wijziging is vrijwel ongeclausuleerd (...) het voorstel berust in hoge mate op het beeld van de wet als sturingsinstrument dat snel en flexibel moet kunnen worden aangepast”;
 2. “Waarschijnlijk weinig doeltreffend”;
 3. “onvoldoende afgewogen”: potentiële aantasting van het materiële primaat van de wetgever, rechtsgelijkheid, rechtszekerheid, rechtseenheid...

Rechtsbeginselen

- Schending van het rechtszekerheidsbeginsel?
- Onacceptabele ongelijkheid tussen burgers? Of is deze ongelijkheid juist gerechtvaardigd door andere doelen van wetgeving?
- **BVerfGe, ECJ (Arcelor Atlantique, C-127/07)**

Juridisch kader

- 1. Proportionaliteit van experimenten als richtsnoer;
- 2. Legaliteitsbeginsel: een grondslag met alle wezenlijke elementen, d.w.z.:
 - A) duidelijke doelstellingen van het experiment;;
 - B) hoe en waarvan wordt er afgeweken?
 - C) geldingsduur;
 - D) duidelijkheid over evaluatie:
 - E) deadline om een beslissing te nemen over het vervolg van het experiment. >>>>>Evidence-based lawmaking

Vragen?

- Contactgegevens:
- Sofia Ranchordás, Leiden Universiteit
- s.h.ranchordas@law.leidenuniv.nl

Gedachtenwisseling met de deelnemers

Peter Van Humbeeck – SERV

SERVacademie 4 juli 2016

Gedachtewisseling

■ Richtvragen

- Vanwaar uw **interesse** (of van het beleidsdomein waarin u actief bent) voor experimentwetgeving en regelluwe proeftuinen?
- Wat zijn de **ervaringen en lessen** tot dusver in dat beleidsdomein (positief/negatief, do's en don'ts).
- Met welke **vragen** zitten jullie nog? Waar lopen jullie tegenaan? Waaraan is er vooral behoefte?

Gedachtewisseling

■ Domeinen

- **Ruimte:** Inge Leenders (Dep Ruimte Vlaanderen)
- **Arbeidsmarkt:** Joost Bollens (VDAB)
- **Economie en Innovatie:** Lieven Top (Departement EWI)
- **Circulaire economie:** Sam Deckmyn (Plan C)
- **Energie:** Frederik Loeckx (smartgridsvlaanderen)
- **Onderwijs:** Kaat Huylebroeck/Jeroen Backx (Departement OV)
- **Welzijn en gezondheid:** Carine Boonen (Flanders' Care)
- **Mobiliteit:** Frank Van Thillo (MORA)
- **Juridisch:** Jeroen Van Nieuwenhove (KU Leuven/RvS)

Gedachtenwisseling

SERVacademie 4 juli 2016

Slotbeschouwingen

Pieter Kerremans –
administrateur-generaal SERV

SERVacademie 4 juli 2016

Dank voor uw aanwezigheid!

We nodigen u uit voor de receptie

SERVacademie 4 juli 2016